

**ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ**

ЛАЧКОВА ЛЮДМИЛА ІВАНІВНА

УДК 658.168.3:658.87

**ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ САНАЦІЙНОЇ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ
ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2007

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Харківському державному університеті харчування та торгівлі Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, професор
Оспіщев Віктор Іванович,
Харківський державний університет харчування та торгівлі, завідувач кафедри фінансів

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Лігоненко Лариса Олександрівна,
Київський національний торговельно-економічний університет, завідувач кафедри економіки підприємництва

кандидат економічних наук, доцент
Краснокутська Наталія Станіславівна,
Харківський державний університет харчування та торгівлі, доцент кафедри економіки підприємств харчування та торгівлі

Захист відбудеться “21” грудня 2007 р. об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.088.02 у Харківському державному університеті харчування та торгівлі за адресою: 61051, м. Харків, вул. Клочківська, 333, ауд. 45.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського державного університету харчування та торгівлі за адресою: 61051, м. Харків, вул. Клочківська, 333.

Автореферат розісланий “20” листопада 2007 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н.Л. Савицька

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Реальні тенденції розвитку торгівлі в Україні свідчать про позитивні зрушення, які виражаються у сталому зростанні загального обсягу роздрібного товарообороту, роздрібного товарообороту в розрахунку на душу населення, поступовому підвищенні рівня організації торгово-технологічного процесу, зростанні культури споживання. Проте якісні та кількісні характеристики вітчизняної торгівлі ще не завжди відповідають світовим стандартам. Процеси ж формування сучасних ринкових тенденцій у розвитку товарного обігу знаходяться під впливом сукупності дестабілізуючих зовнішніх та внутрішніх чинників. Політична та економічна нестабільність, мінливість законодавства, недостатня забезпеченість населення об'єктами цивілізованої торгівлі, часом невисокий рівень технічного забезпечення підприємств галузі, кваліфікації персоналу, корпоративної культури є суттєвими чинниками, які стримують зростання товарообороту та підвищення якості торговельного обслуговування споживачів. Первинним внутрішнім чинником, що зумовлює фінансову нестабільність підприємств торгівлі, є неадекватний до ринкових вимог стан управління ними. Отож сучасний фінансовий стан понад 30% вітчизняних підприємств торгівлі визначається як кризовий, що має негативні наслідки для власників, контрагентів і держави в цілому. Зважаючи на те, що кожна криза розвитку підприємства може бути подолана тільки через здійснення своєчасних комплексних структурних перетворень, тобто за допомогою санаційної реструктуризації, важливого значення набуває подальший розвиток теоретичних положень та практичного інструментарію цього процесу.

Окремі теоретичні та методичні аспекти проблеми, що досліджується, висвітлено в працях відомих вчених-економістів України: І.М. Акімової, Л.П. Батенко, М.Д. Білик, І.О. Бланка, В.І. Грачова, С.Б. Довбні, М.О. Кизима, Л.О. Лігоненко, В.Я. Міщенко, В.С. Пономаренка, В.В. Прохорової, О.О.Терещенка, О.М. Тридіда та ін.; науковців країн СНД: М.Д. Аістової, Л.П. Білих, О.П. Градова, Е.М. Короткова, І.І. Мазура, Р.А. Попова, М.А. Федотової, В.Д. Шапіро та ін., а також зарубіжних фахівців: Є.Ф. Брігхема, Ф. Вестона, Дж. Монтгомері, П. Рейнолдса та ін.

Проте неоднозначність, складність та комплексність процесу санаційної реструктуризації обумовлює різні підходи і до теоретичних положень, і до практичних рекомендацій щодо її здійснення. При цьому більшість наукових досліджень проведено в галузі промисловості й не враховують особливостей роздрібної торгівлі, що стримує впровадження санаційної реструктуризації на підприємствах роздрібної торгівлі, які знаходяться у кризовому стані. З огляду на це, важливого значення набуває розвиток теоретичних положень та розробка практичного інструментарію економічного механізму здійснення санаційної реструктуризації підприємств роздрібної торгівлі, що зумовлює актуальність теми дисертаційної роботи, її цільову спрямованість, логіку побудови, завдання та напрямки дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження відповідає завданням Регіональної комплексної програми соціально-економічного розвитку Харківської області “Харківщина–2010”, яка

передбачає реструктуризацію економіки, подолання кризових явищ, підтримку розвитку всіх видів бізнесу, особливо малого та середнього, з метою підвищення якості життя населення регіону. Обраний напрямок досліджень пов'язаний із загальною тематикою наукових досліджень кафедри фінансів Харківського державного університету харчування та торгівлі, зокрема, з науково-дослідною темою “Фінансовий механізм підвищення ефективності підприємств торгівлі” (№ 23–02–04 Б), (особистий внесок здобувача полягає в обґрунтуванні методичних підходів щодо вдосконалення механізму самофінансування підприємств роздрібно́ї торгівлі під час проведення реструктуризації) та з держбюджетною науково-дослідною темою № 14–05–07 Б “Оцінка фінансового стану та вдосконалення фінансового планування на підприємствах харчування”, державний реєстраційний № 0105U002144 (особистий внесок здобувача полягає в дослідженні й критичному аналізі існуючих державних методик оцінки фінансового стану підприємств та обґрунтуванні системи показників діагностики фінансового стану підприємств харчування).

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є розвиток теоретико-методичних положень та розробка практичного інструментарію економічного механізму санаційної реструктуризації підприємств роздрібно́ї торгівлі.

Цільова спрямованість дослідження обумовила постановку та розв'язання наступних завдань:

- визначити сутнісні характеристики поняття “реструктуризація підприємств”, узагальнити класифікаційні ознаки видів реструктуризації підприємств роздрібно́ї торгівлі;
- узагальнити теоретичні положення та уточнити економічну сутність поняття “санаційна реструктуризація”, визначити особливості та виявити передумови санаційної реструктуризації підприємств роздрібно́ї торгівлі;
- визначити логіку та структуру управління санаційною реструктуризацією, уточнити економічну сутність понять “санаційна спроможність підприємства” та “економічний механізм санаційної реструктуризації”;
- удосконалити науково-методичні підходи до аналізу санаційної спроможності підприємств роздрібно́ї торгівлі відповідно до цілей санаційної реструктуризації;
- з'ясувати коректність використання існуючого методичного інструментарію діагностики фінансового стану та загрози банкрутства для оцінки санаційної спроможності підприємств роздрібно́ї торгівлі;
- обґрунтувати інструментарій інтегральної оцінки санаційної спроможності, здійснити апробацію на вибірковій сукупності підприємств роздрібно́ї торгівлі продовольчими товарами;
- визначити науково-методичні підходи до розробки концепції санаційної реструктуризації підприємств роздрібно́ї торгівлі;
- обґрунтувати систему засобів і методів, яка визначає порядок реалізації санаційних заходів, спрямованих на досягнення цілей і завдань санаційної

реструктуризації підприємств роздрібної торгівлі та становить зміст економічного механізму;

– здійснити апробацію запропонованої системи засобів і методів під час проведення санаційної реструктуризації підприємства роздрібної торгівлі продовольчими товарами, оцінити її ефективність.

Об'єктом дослідження дисертаційної роботи є процес санаційної реструктуризації підприємств роздрібної торгівлі.

Предметом дослідження є економічний механізм санаційної реструктуризації підприємств роздрібної торгівлі продовольчими товарами.

Методи дослідження. Теоретичним підґрунтям дисертаційного дослідження стали фундаментальні положення економічної теорії щодо циклічності розвитку економічних систем; методології економічного та фінансового аналізу, наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених з питань антикризового управління, законодавчі та нормативні акти України з досліджуваної проблематики, інформація про фінансово-господарську діяльність підприємств роздрібної торгівлі.

Вирішення поставлених завдань базувалося на системному підході до вивчення економічних явищ. Для дослідження теоретико-методичних положень процесу санаційної реструктуризації застосовано загальнонаукові методи: історичний, логічний, аналізу, синтезу та ін. Аналіз санаційної спроможності підприємств здійснено з використанням конкретно-наукових методів: спостереження, групування, середніх величин, індексного та ін. Для обґрунтування інструментарію інтегральної оцінки санаційної спроможності підприємств роздрібної торгівлі використано методи моделювання, експертних оцінок, парних порівнянь. Завдання з систематизації та обґрунтування засобів і методів проведення санаційної реструктуризації вирішено через застосування методів систематизації, структуризації цілей та ін. Обробку інформаційних матеріалів здійснено з використанням сучасних інформаційних технологій та програм.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розвитку теоретико-методичних положень та розробці практичного інструментарію економічного механізму санаційної реструктуризації підприємств роздрібної торгівлі. У процесі дослідження отримано такі найсуттєвіші результати:

уперше:

– систематизовано і обґрунтовано засоби і методи, які визначають порядок успішного здійснення санаційної реструктуризації підприємств роздрібної торгівлі. Запропонована система, базуючись на системоутворюючих елементах (структура; рушійні сили, які запускають систему в дію; послідовність етапів проведення санаційної реструктуризації торговельного підприємства; результати; засоби ресурсного, методичного забезпечення), відрізняється від раніше розроблених елементами та побудовою логічних ланцюгів їх взаємодії, дозволяє подолати кризу, зберегти суб'єкти господарювання, забезпечити умови для їх подальшого розвитку;

удосконалено:

– понятійний апарат теорії санаційної реструктуризації, зокрема: уточнено економічну сутність поняття “санаційна реструктуризація”. Відмінність від попередніх визначень полягає у конкретизації особливостей процесу санаційної

реструктуризації в роздрібній торгівлі: обмежений термін проведення та самофінансування, що дозволяє більш реально сформулювати цілі та завдання перетворень; поняття “санаційна спроможність підприємств роздрібною торгівлі” уточнено у порівнянні з попередніми розробками в частині мети та терміну проведення, що дозволяє достовірніше визначити наявність у підприємства внутрішніх резервів для здійснення структурних змін у короткостроковій перспективі; уточнено поняття “економічний механізм санаційної реструктуризації”, під яким у роботі розуміється система засобів і методів, що визначає порядок реалізації санаційних заходів. Запропонований підхід відрізняється від розроблених раніше системоутворюючими елементами та характером їх взаємозв’язку, дозволяє адекватно вибрати напрямки та методи перетворень у діяльності підприємства торгівлі у стислі строки за рахунок власних фінансових ресурсів;

дістали подальшого розвитку:

- науково-методичні підходи до аналізу санаційної спроможності підприємств роздрібною торгівлі продовольчими товарами; запропоновано послідовність аналізу, яка, на відміну від розроблених, підпорядковує напрямки аналізу завданням санаційної реструктуризації та дозволяє визначити санаційну спроможність підприємств відповідно до цільової спрямованості;

- інструментарій інтегральної оцінки санаційної спроможності підприємств роздрібною торгівлі, що ґрунтується на моделюванні узагальнюючого показника санаційної спроможності, відрізняється від існуючих показниками індикаторної вибірки, критеріями оцінки, системою інтерпретації, і надає можливість достовірніше визначити підприємства, які мають передумови та внутрішні резерви для здійснення санаційної реструктуризації;

- система показників оцінки ефективності санаційної реструктуризації, відмінність якої від існуючої полягає в тому, що вона базується на цільовому підході та дозволяє визначити рівень досягнення цілей санаційної реструктуризації підприємств роздрібною торгівлі через вивчення характеру змін відповідних індикаторів економічної ефективності: обсягів товарообороту та операційних доходів, рівня операційних витрат, структури виробничих фондів, розрахунків, обсягів чистого грошового потоку.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що пропозиції та рекомендації, сформульовані як результат дослідження, дозволяють підприємствам роздрібною торгівлі, що знаходяться у кризовому стані, оцінити рівень їх санаційної спроможності, визначити концепцію, розробити й здійснити програму та план санаційної реструктуризації, оцінити її ефективність, що сприяє в цілому стабілізації фінансового стану підприємств, збереженню їх вартості, має позитивні соціально-економічні наслідки для регіону.

Основні результати дисертаційної роботи набули практичного втілення в діяльності підприємств міста Харкова, а саме: ТОВ “Алкотрейд” (довідка про впровадження № 13 від 22.12.06 р.), ТОВ “Стелс” (довідка про впровадження № 5 від 15.12.06 р.), Головного управління економіки Харківської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження № 0310/041 від 12.01.07 р.), одержали позитивну оцінку керівників та фахівців підприємств галузі. Результати

дисертаційного дослідження впроваджено у навчальний процес кафедри фінансів, зокрема, використано у процесі підготовки навчально-методичних комплексів з дисциплін “Фінанси підприємств”, “Фінансова санація та банкрутство підприємств” (у 2006 році видано методичну розробку у співавторстві, яку рекомендовано вченою радою ХДУХТ як навчальний посібник, протокол №10 від 22.06.2005 р.), “Фінанси”, розділ “Фінанси суб’єктів господарювання” (у 2006 році видано навчальний посібник у співавторстві, рекомендований Міністерством освіти і науки України) (Акт про впровадження від 25.12.2006 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є результатом самостійного наукового дослідження. Теоретичні обґрунтування, практичні розробки, висновки та рекомендації, які містяться в роботі, одержано автором самостійно на основі аналізу та узагальнення теоретичного та практичного матеріалу. Наукових праць за темою дисертаційної роботи, підготовлених у співавторстві, немає.

Апробація результатів дисертації. Основні результати досліджень, викладених у дисертації, оприлюднено на наукових конференціях Харківського державного університету харчування та торгівлі: міжнародній науково-методичній конференції “Стратегічні напрямки розвитку підприємств харчових виробництв і торгівлі” (жовтень, 2002 р.), міжнародній науково-практичній конференції “Управлінські та технологічні аспекти розвитку підприємств харчування та торгівлі”, присвяченій 65-річчю з дня народження д.т.н., проф., чл.-кор. ВАСГНІЛ Беляєва М.І. (листопад, 2003 р.), всеукраїнській науково-практичній конференції “Актуальні аспекти харчових технологій і розвитку підприємств торгівлі та ресторанного господарства” (травень, 2004 р.), всеукраїнській науково-практичній конференції “Прогресивна техніка і технології харчових виробництв, ресторанного господарства і торгівлі. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг” (травень, 2005 р.), всеукраїнській науково-практичній конференції “Прогресивна техніка і технології харчових виробництв, ресторанного господарства і торгівлі. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг” (травень, 2006 р.), а також на IV всеукраїнській науково-практичній конференції “Проблеми і перспективи розвитку фінансово-банківської системи України” (жовтень, 2001 р., м. Суми), міжнародній науково-практичній конференції “Сучасні проблеми економіки та управління підприємствами” (листопад, 2006 р., м. Дніпропетровськ).

Публікації. За матеріалами дисертації опубліковано 8 наукових праць, в яких викладено основні результати дослідження, у тому числі 6 статей у наукових фахових виданнях, 2 тези доповідей конференцій.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Основний текст дисертації викладено на 160 сторінках машинописного тексту. Робота містить 31 таблицю, 11 рисунків, 27 додатків, обсягом 42 сторінки, і список використаних джерел із 162 найменувань, розміщений на 13 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обгруновано актуальність і наукову доцільність обраної теми, розкрито зв'язок роботи з науковими темами, сформульовано мету та завдання дослідження, визначено об'єкт, предмет і методологічну базу дослідження, висвітлено наукову новизну одержаних результатів та їх практичне застосування.

У першому розділі “Теоретичні положення санаційної реструктуризації підприємств роздрібної торгівлі” визначено сутнісні характеристики процесу реструктуризації, удосконалено класифікацію видів реструктуризації; уточнено економічну сутність понять “санаційна реструктуризація”, “санаційна спроможність”, “економічний механізм санаційної реструктуризації”; визначено передумови санаційної реструктуризації підприємств торгівлі: охарактеризовано економічну сутність кризи розвитку підприємств торгівлі, узагальнено і доповнено класифікацію причин кризового стану підприємств галузі дослідження, обгрунтовано необхідність проведення санаційної реструктуризації цих підприємств; визначено структуру та логіку управління санаційною реструктуризацією.

У роботі відзначено, що реструктуризація є новою для України цариною знань та практичного застосування, а також новим об'єктом вивчення для української економічної науки, тому термінологічний апарат, який характеризує процес реструктуризації, перебуває у процесі формування. Реструктуризацію характеризують як економічну категорію, процес, сукупність трансформаційних заходів. Враховуючи новітні тенденції в управлінні підприємствами, в яких все більше уваги приділяється управлінню вартістю підприємства, на нашу думку, більш повним є визначення реструктуризації, в якому за мету процесу визнається збереження або збільшення вартості бізнесу. Відповідно визначено, що реструктуризація підприємств торгівлі – це процес, спрямований на комплексні структурні зміни з метою збереження або збільшення ринкової вартості підприємства, підвищення його конкурентоспроможності, зростання добробуту його власників. Існування різних причин, за яких доцільним можна вважати проведення реструктуризації, та вимоги щодо ефективного управління процесом перетворень, обумовили необхідність удосконалення класифікації видів реструктуризації. З цією метою в роботі виділено такі класифікаційні ознаки: за метою проведення (випереджальна, адаптаційна, санаційна), за строками проведення та обсягами робіт (оперативна, стратегічна), а також за цариною застосування, за джерелами фінансування, за ініціаторами реструктуризації, за періодом діяльності підприємств, що підлягають реструктуризації. Встановлено, що реструктуризація, яка здійснюється з метою фінансового оздоровлення як самостійний процес або у межах санації чи досудової санації, повинна характеризуватися як санаційна реструктуризація. Санаційна реструктуризація є окремим видом реструктуризації, який використовується підприємствами, що знаходяться у передкризовому або кризовому стані, та має на меті недопущення розгортання кризи, вихід з неї, стабілізацію господарської системи, збереження суб'єкта господарювання, створення умов для зростання його вартості, досягнення позитивних соціальних наслідків. Визначено особливості санаційної реструктуризації в торгівлі, які полягають в

обмеженому терміні проведення та самофінансуванні, що дозволяє більш реально сформулювати цілі та завдання перетворень.

Значну увагу в роботі приділено з'ясуванню сутності кризи розвитку на підприємствах торгівлі, оскільки санаційна реструктуризація проводиться підприємствами, які мають ознаки кризи. Визнавши, що кризу розвитку підприємства спричиняють зовнішні та внутрішні чинники, у роботі досліджено їх вплив на виникнення кризового стану підприємств торгівлі. Запропоновано систематизацію чинників, яку аргументовано можливістю аналізу та впливу на них у процесі здійснення перетворень. Визначено, що первинним внутрішнім чинником, який сприяє розвитку кризи підприємств торгівлі, є неадекватний до ринкових вимог стан управління ними. Підприємства продовжують працювати за раніше розробленими схемами, які не відповідають вимогам ринкового середовища, що сприяє підвищенню імовірності виникнення кризового стану, загрози неплатоспроможності, банкрутства та ліквідації. Розуміння сутності кризи розвитку підприємства дозволяє обґрунтовано визначити положення підприємства на кривій життєвого циклу, причини, вид та стадію кризи, що сприяє адекватному вибору напрямків та методів перетворень, які необхідні для її подолання.

Виходячи з того, що санаційна реструктуризація являє собою багатоаспектний та взаємопов'язаний комплекс заходів, ефективність яких обумовлена логікою побудови та якістю управління, запропоновано структурно-логічну послідовність процесу управління санаційною реструктуризацією. Процес управління санаційною реструктуризацією складається з таких етапів: діагностика кризового стану підприємства, оцінка санаційної спроможності підприємства; розробка концепції, програми, плану реструктуризації, впровадження плану реструктуризації, оцінка її ефективності. З огляду на те, що оцінка санаційної спроможності є одним з ключових етапів управління санаційною реструктуризацією, в роботі уточнено поняття "санаційна спроможність підприємства", яка визначається як наявність у підприємства торгівлі об'єктивних можливостей щодо здійснення санаційної реструктуризації у стислий термін за рахунок внутрішніх резервів та оцінюється до розробки концепції та складання плану санаційної реструктуризації. Розуміння складності і комплексності реструктуризаційних перетворень, зумовило необхідність побудови економічного механізму санаційної реструктуризації, під яким запропоновано розуміти систему організаційно та процедурно оформлених засобів і методів, які визначають порядок реалізації санаційних заходів, спрямованих на досягнення цілей і завдань санаційної реструктуризації. Визначено цільову спрямованість санаційної реструктуризації, яка полягає у покращенні результатів діяльності, підвищенні ліквідності та платоспроможності, збереженні вартості, створенні умов для подальшої успішної діяльності підприємства на ринку.

У другому розділі "Оцінка санаційної спроможності підприємств роздрібною торгівлі" розроблено структурно-логічну послідовність аналізу санаційної спроможності підприємств роздрібною торгівлі відповідно до цілей санаційної реструктуризації, проведено її апробацію на вибірковій сукупності підприємств; з'ясовано доцільність і коректність використання існуючого методичного інструментарію оцінки фінансового стану та рівня загрози банкрутства

для оцінки санаційної спроможності підприємств роздрібно́ї торгівлі; обґрунтовано методику інтегральної оцінки санаційної спроможності, здійснено її апробацію на вибірковій сукупності підприємств роздрібно́ї торгівлі продовольчими товарами.

Дослідження проводилось на вибірковій сукупності підприємств роздрібно́ї торгівлі продовольчими товарами м. Харкова, діяльність яких характеризувалася нестабільним фінансовим станом. Для виявлення потенціалу підприємства щодо подолання кризових явищ у роботі запропоновано структурно-логічну послідовність проведення аналізу санаційної спроможності підприємств роздрібно́ї торгівлі (рис. 1), яка дозволяє встановити підпорядкованість різних напрямків аналізу завданням санаційної реструктуризації та оцінити санаційну спроможність підприємств за цілями реструктуризації. У результаті проведеного аналізу охарактеризовано коло проблем, які властиві більшості досліджуваних об'єктів. Так, нестабільність розвитку обсягів товарообороту спостерігалась у 30% підприємств, збитковістю реалізації товарів характеризувалась діяльність 33% підприємств. Майже всі підприємства вибіркової сукупності мали незначні можливості використання резервів збільшення доходності за рахунок інвестиційної та фінансової діяльності; низький рівень ліквідності; уповільнення розрахунків за зобов'язаннями; нездатність забезпечувати збереження вартості власного капіталу. Однак проведений аналіз наявності внутрішніх резервів в напрямках “покращення результатів”, “підвищення ліквідності”, “збереження вартості” не дозволив зробити однозначних висновків щодо рівня санаційної спроможності підприємства в цілому, що обумовило необхідність комплексного дослідження зазначеної проблеми. Зважаючи на відсутність спеціально розроблених нормативних методик з оцінки санаційної спроможності підприємств, в роботі досліджено доцільність та коректність використання існуючого методичного інструментарію оцінки фінансового стану та загрози банкрутства для оцінки санаційної спроможності підприємств роздрібно́ї торгівлі. Дослідження здійснено на вибірковій сукупності підприємств роздрібно́ї торгівлі на підставі державних та найбільш поширених наукових методик: Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, які затверджені наказом Міністерства економіки України від 19 січня 2006 р.; методики оцінки фінансово-економічної стійкості підприємства на основі агрегатного підходу; методики, що ґрунтується на побудові і використанні матриць фінансової рівноваги; дослідженні грошового обороту підприємств. На підґрунті проведених досліджень доведено некоректність використання існуючого методичного інструментарію комплексної діагностики фінансової кризи для оцінки санаційної спроможності підприємства, оскільки банкрутство і виживання обумовлюються різними чинниками. З огляду на це, застосування запропонованого в роботі порядку аналізу санаційної спроможності підприємств за цілями реструктуризації має певні переваги, тому що дозволяє визначити наявність внутрішніх резервів для вирішення проблем розвитку.

1. Визначення ключових сфер аналізу санаційної спроможності підприємств роздрібно́ї торгівлі

Результати діяльності та перспективи їх зростання

Платоспроможність та ділова активність

Здатність до економічного зростання, можливість створювати вартість

Рис.1. Структурно-логічна послідовність аналізу санаційної спроможності підприємств роздрібно́ї торгівлі

Для узгодження результатів аналізу окремих аспектів санаційної спроможності та їх узагальнення з метою формування однозначного аналітичного висновку у роботі обґрунтовано доцільність та запропоновано інструментарій інтегральної бальної оцінки санаційної спроможності, в основу якого покладено індикатори, що є найбільш інформативними з точки зору наявності у підприємств роздрібною торгівлі продовольчими товарами внутрішніх резервів для здійснення санаційної реструктуризації, а саме: рентабельність активів, коефіцієнт покриття, період оборотності запасів, період оборотності кредиторської заборгованості та показник якості чистих активів. Інтегральна оцінка санаційної спроможності підприємства торгівлі отримана за допомогою адитивної моделі:

$$I_{CC_i} = \sum_{j=1}^5 k_j B_{ij}, \quad (1)$$

де I_{CC_i} – інтегральна бальна оцінка санаційної спроможності i -того підприємства роздрібною торгівлі;

B_{ij} – кількість балів, отриманих j -тим показником;

k_j – вагомість j -того показника індикаторної вибірки.

Прийняття рішень із застосуванням розробленого методичного забезпечення ґрунтується на використанні запропонованих логічних правил для регламентації проведення процедури інтегральної бальної оцінки (табл.) та ідентифікаційної карти типу підприємств роздрібною торгівлі за рівнем санаційної спроможності.

Таблиця

Критерії інтегральної бальної оцінки санаційної спроможності підприємств роздрібною торгівлі продовольчими товарами

Значення інтервалу	Показник					Кількість балів
	P_A	K_p	O_z	O_{Kp3}	$P_{чA}$	
1	$\geq s$ ставки НБУ	$\geq 1,5$	≤ 30 днів	≤ 60 днів	$0 < ЧA \leq P_{кап}$	5
2	$S \leq P_A < s$ ставки НБУ	$1,2 \leq K_p < 1,5$	$30 < O_z \leq 40$ днів	$60 < O_z \leq 90$ днів	$ЧA > P_{кап}$	3
3	$0 \leq P_A < S$ ставки НБУ	$1,0 \leq K_p < 1,2$	$40 \leq K_p < 60$ днів	$90 \leq K_p < 180$ днів	$ЧA \leq 0 < P_{кап}$	1
4	< 0	$< 1,0$	> 60 днів	> 180 днів	$ЧA < 0;$ $P_{кап} < 0$	0

Умовні позначення: P_A – рентабельність активів; K_p – коефіцієнт покриття; O_z – період оборотності запасів; O_{Kp3} – період оборотності кредиторської заборгованості; $P_{чA}$ – показник якості чистих активів.

Система інтерпретації інтегральних бальних оцінок санаційної спроможності підприємств торгівлі передбачає об'єднання підприємств у групи А, В, С, D за рівнем санаційної спроможності. Характеристика групи відповідає діапазону набраних балів за інтегральною оцінкою: група "А" – 24–30 балів – підприємство має наявні

можливості для подальшого ефективного розвитку, не потребує проведення заходів санаційної реструктуризації; група “В”–16–23 бали – підприємство має певні проблеми із забезпеченням стабільних обсягів діяльності, вирішення яких знаходиться у площині операційного менеджменту без впровадження спеціальних санаційних заходів; група “С”–8–15 балів – підприємство характеризується недостатнім рівнем поточної платоспроможності, однак наявні внутрішні резерви для ефективної санаційної реструктуризації; група “D” – менше 15 балів – успішне проведення заходів санаційної реструктуризації без залучення додаткового капіталу для підприємства неможливе через відсутність внутрішніх резервів зростання, більш доцільним є або зміна формату підприємства, або пошук зовнішнього інвестора.

Проведене дослідження засвідчило, що найбільшою за кількістю об'єктів (46,7% підприємств вибіркової сукупності) є група підприємств “С”, нормальна діяльність яких без структурних змін неможлива і які спроможні здійснити санаційну реструктуризацію за рахунок внутрішніх резервів. Отже, апробація запропонованої методики для оцінки санаційної спроможності підприємств роздрібною торгівлі вибіркової сукупності дозволила сформулювати аналітичний висновок щодо рівня їх санаційної спроможності в цілому, виділити групу підприємств, для яких санаційна реструктуризація є пріоритетним напрямком розвитку у короткостроковій перспективі і які мають потенціал для її здійснення.

У третьому розділі “Удосконалення економічного механізму санаційної реструктуризації” запропоновано науково-методичні підходи до визначення концепції санаційної реструктуризації; систематизовано і обґрунтовано засоби і методи реалізації санаційної концепції, запропоновано систему показників оцінки її ефективності, проведено апробацію запропонованої системи під час здійснення санаційної реструктуризації підприємства роздрібною торгівлі, що знаходилось у кризовому стані.

На основі проведених досліджень визначено, що наступним етапом санаційної реструктуризації, після ідентифікації кризового стану та визначення спроможності підприємства щодо здійснення санаційної реструктуризації, є розробка санаційної концепції. Відповідно до кінцевої мети санаційної реструктуризації – створення умов для зростання ринкової вартості підприємства – як узагальнюючу економічну оцінку здатності підприємства забезпечувати діяльність за рахунок тільки власних фінансових джерел у роботі запропоновано використовувати обсяг чистого грошового потоку. З використанням методології аналізу чутливості зміни кінцевого параметра (вартості власного капіталу) до зміни вхідних величин, у роботі побудовано ієрархію ключових факторів, яка є підґрунтям для розробки санаційної концепції. Опрацювання отриманих результатів дозволило визначити, що для більшості середніх та дрібних підприємств торгівлі головними факторами, які впливають на створення та збереження вартості інвестованого капіталу, є рівень операційних доходів та операційних витрат.

З огляду на характер і джерела потенційних перетворень, визначено, що принципова концепція санаційної реструктуризації має орієнтуватися на „захисну” або „стабілізаційну” тактику, яка в цілому спрямована на пом'якшення часового обмеження антикризового процесу, а рекомендованими напрямками для підприємств

роздрібної торгівлі мають бути такі: “мінімалізм”, ключовий аспект якого полягає у “відсіканні зайвого” в торгово-технологічному процесі; реструктуризація активів і пасивів, що означає оптимізацію структури виробничих фондів (“дезінвестування”), розрахунків, заборгованості тощо; “досконале підприємство”, що передбачає пошук, розвиток ключових компетенцій, оптимізацію бізнес-процесів.

Виявлення глибини кризового стану, рівня санаційної спроможності та вибір адекватної концепції санаційної реструктуризації – дуже важливі базисні етапи управління санаційною реструктуризацією, проте реалізація даних етапів не гарантує успіху загального процесу перетворень і вимагає обґрунтування системи засобів і методів здійснення санаційної реструктуризації підприємства торгівлі.

На підставі результатів теоретичних і практичних досліджень до системоутворюючих елементів механізму впровадження концепції санаційної реструктуризації запропоновано відносити: структуру механізму; рушійні сили (фактори), які запускають його в дію; послідовність етапів здійснення санаційної реструктуризації; результати, які утворюються в процесі функціонування механізму; засоби ресурсного та методичного забезпечення (рис. 2).

У роботі відзначено, що важливою складовою реалізації процесу санаційної реструктуризації є оцінка його ефективності. Під бажаними результатами від проведення санаційної реструктуризації розуміються комплексні структурні зміни, що забезпечують покращення фінансових результатів діяльності, підвищення платоспроможності, збереження вартості підприємства, створення умов для економічного зростання. Відповідно до цього, запропоновано систему, показників оцінки ефективності санаційної реструктуризації підприємств торгівлі яка дозволяє визначити рівень досягнення цілей санаційної реструктуризації підприємств роздрібної торгівлі через вивчення характеру змін індикаторів економічної ефективності: обсягів товарообороту, рівня операційних доходів, операційних витрат, структури виробничих фондів, розрахунків, обсягів чистого грошового потоку.

Запропоновану систему засобів і методів, яка становить зміст економічного механізму, апробовано під час здійснення санаційної реструктуризації підприємства роздрібної торгівлі продтоварами ТОВ “Алкотрейд”, яке за рівнем санаційної спроможності найбільш відповідало вимогам комплексного розгляду проблеми, що досліджувалась, а також було типовим представником групи дрібних підприємств. Станом на 1.01.06 р. показник поточної неплатоспроможності ТОВ “Алкотрейд” складав (-40,1) тис. грн, коефіцієнт покриття - 0,55; фінансовим результатом діяльності були збитки у розмірі 0,6 тис. грн. Для підприємства обґрунтовано вибір захисної санаційної концепції. На підставі аналізу чутливості обсягу грошового потоку до зміни факторів визначено, що пріоритетним для даного підприємства є збереження вартості власного капіталу, створення умов для його зростання на основі збільшення доходності та відновлення платоспроможності. На основі визначеної концепції розроблено програму санаційної реструктуризації підприємства, яка передбачала впровадження заходів, спрямованих на зростання прибутковості операційної діяльності, підвищення ефективності використання

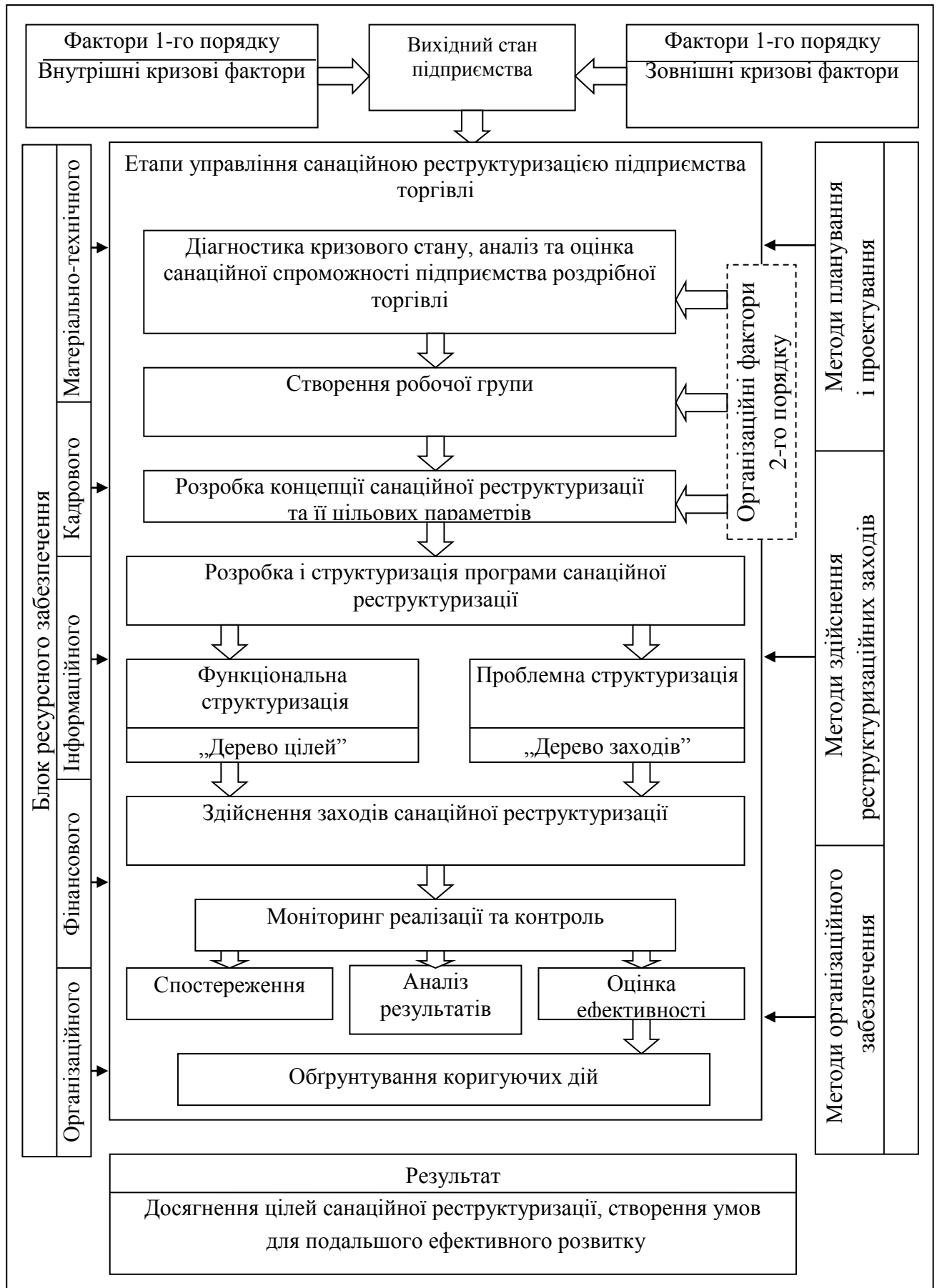

Рис.2. Структурно-логічний порядок елементів економічного механізму санаційної реструктуризації підприємства роздрібної торгівлі

майна, вдосконалення організації торгово-технологічного процесу. Оцінка ефективності санаційної реструктуризації ТОВ “Алкотрейд” за цільовими показниками довела успішність виконання поставлених завдань: операційні доходи зросли на 24,5%, економія операційних витрат склала 48,6%, оборотність кредиторської заборгованості прискорилась майже у 2 рази, чистий грошовий потік збільшився на 27,1 тис. грн., порівняно з дореструктуризаційним періодом.

У результаті проведених комплексних структурних змін підприємству вдалося відновити платоспроможність та збільшити доходність від основної діяльності у стислі строки, що дозволило зберегти суб’єкт господарювання, робочі місця, створило вагоме підґрунтя для подальшого зростання вартості інвестованого власного капіталу, підвищення конкурентоспроможності підприємства, забезпечило найбільш повне задоволення потреб споживачів у продовольчих товарах.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано розв’язання наукового завдання, що полягає у розвитку теоретико-методичних положень та розробці практичного інструментарію економічного механізму санаційної реструктуризації підприємств роздрібної торгівлі, спрямованого на недопущення розгортання кризи, вихід із неї, стабілізацію господарської системи, збереження суб’єкта господарювання, створення умов для зростання його вартості, досягнення позитивних соціально-економічних наслідків для власників, працівників, споживачів. Основні наукові та практичні результати дисертаційного дослідження полягають у наступному:

1. Результати узагальнення підходів вітчизняних та зарубіжних науковців та положень нормативних документів до визначення економічної сутності реструктуризації дозволяють стверджувати, що реструктуризація підприємств торгівлі не має однозначного трактування. розглядається як економічна категорія, процес, сукупність трансформаційних заходів. Враховуючи, що показник ринкової вартості є найбільш важливою комплексною характеристикою, що адекватно відображає ефективність функціонування підприємств, вважаємо що більш повним є визначення економічної сутності реструктуризації, що має на меті збереження або збільшення вартості бізнесу. Результатом є визначення економічної сутності реструктуризації як процесу, спрямованого на комплексні структурні зміни з метою збереження або збільшення ринкової вартості підприємства торгівлі, підвищення його конкурентоспроможності, зростання добробуту його власників. Складність і багатоаспектність процесу реструктуризації, необхідність прийняття ефективних управлінських рішень вимагає розмежування реструктуризаційних заходів. У роботі систематизовано та удосконалено класифікацію видів реструктуризації за напрямками: мета проведення, строки проведення та обсяги робіт, царина застосування, джерела фінансування, ініціатори проведення, період діяльності підприємства, що підлягає реструктуризації, що дозволяє адекватно вибрати форми перетворень.

2. У процесі дослідження виявлено недостатність розробок, присвячених теоретичним засадам та практичному інструментарію здійснення санаційної реструктуризації підприємств роздрібною торгівлі. З метою успішного управління санаційною реструктуризацією доведено необхідність виділення у межах цільового аспекту реструктуризації – санаційної реструктуризації та уточнення її економічної сутності. Сформульовано визначення санаційної реструктуризації як процесу, що здійснюється підприємствами, які знаходяться у передкризовому або кризовому стані та мають на меті недопущення розгортання кризи, вихід із неї, стабілізацію господарської системи, збереження її вартості, створення умов для подальшого розвитку. Визначено особливості санаційної реструктуризації в торгівлі, які полягають в обмеженому терміні проведення та самофінансуванні, дозволяють більш реально сформулювати цілі та завдання перетворень. Виявлено, що передумовою санаційної реструктуризації є кризовий стан підприємства, зумовлений впливом сукупності дестабілізуючих зовнішніх та внутрішніх чинників, а специфіка кризи розвитку торговельного підприємства пов'язана з гострою конкуренцією в галузі; організаційними, технологічними та фінансово-економічними особливостями.

3. Для забезпечення ефективного управління структурними змінами запропоновано структурно-логічну послідовність управління санаційною реструктуризацією підприємств роздрібною торгівлі, яка складається з наступних етапів: діагностика кризового стану підприємства, аналіз та оцінка його санаційної спроможності; розробка концепції, програми, плану санаційної реструктуризації; впровадження реструктуризаційних заходів; контроль за виконанням; оцінка ефективності. Успішне проведення санаційної реструктуризації підприємств зумовлено достовірністю оцінки санаційної спроможності, що вимагає уточнення економічної сутності поняття “санаційна спроможність”. У результаті проведеного аналізу існуючих підходів та врахування особливостей санаційної реструктуризації у торгівлі санаційну спроможність визначено як наявність у підприємства торгівлі об'єктивних можливостей щодо здійснення санаційної реструктуризації у стислий термін за рахунок внутрішніх резервів, яка оцінюється до розробки концепції та складання плану санаційної реструктуризації. Розуміння складності і комплексності реструктуризаційних перетворень дозволило довести необхідність застосування економічного механізму санаційної реструктуризації підприємства роздрібною торгівлі, під яким запропоновано розуміти систему організаційно та процедурно оформлених засобів і методів, що визначають порядок реалізації санаційних заходів, спрямованих на досягнення цілей і завдань санаційної реструктуризації.

4. З метою виявлення потенціалу підприємства щодо здійснення реструктуризаційних заходів, удосконалено науково-методичні підходи до аналізу санаційної спроможності підприємств роздрібною торгівлі, запропоновано послідовність аналізу, який включає напрямки: визначення ключових сфер аналізу санаційної спроможності, формування інформаційної бази, аналіз фінансових результатів і потенціалу їх зростання, аналіз платоспроможності та ділової активності, аналіз здатності до економічного зростання та можливостей створювати вартість, формулювання висновків щодо санаційної спроможності, підпорядковує

напрямки аналізу завданням санаційної реструктуризації та дозволяє визначити санаційну спроможність підприємств відповідно до цільової спрямованості.

5. З позиції системного підходу аргументовано доцільність використання інтегральної бальної оцінки санаційної спроможності підприємств роздрібною торгівлі, яка ґрунтується на розрахунку узагальнюючого показника рівня санаційної спроможності за допомогою адитивної моделі, що враховує показники, які є більш інформативними для роздрібною торгівлі продовольчими товарами: рентабельність активів, коефіцієнт покриття, період оборотності запасів, період оборотності кредиторської заборгованості, показник якості чистих активів. Прийняття рішень із застосуванням розробленого методичного забезпечення ґрунтується на використанні запропонованих критеріїв для регламентації проведення процедури інтегральної бальної оцінки та ідентифікаційної карти типу підприємств роздрібною торгівлі за рівнем санаційної спроможності. Застосування запропонованого інструментарію інтегральної бальної оцінки санаційної спроможності для підприємств роздрібною торгівлі дозволило виділити цільову групу підприємств, для яких санаційна реструктуризація є пріоритетним напрямком розвитку в короткостроковій перспективі і які мають потенціал для її здійснення.

6. З метою створення умов для зростання ринкової вартості підприємства як кінцевої мети санаційної реструктуризації запропоновано науково-методичний підхід до обґрунтування концепції санаційної реструктуризації, який передбачає використання методики аналізу чутливості чистого грошового потоку до зміни основних факторів. Застосування запропонованого методичного інструментарію для досліджуваних підприємств дозволило узагальнити можливі варіанти концепції санаційної реструктуризації та виділити ті з них, які можуть бути рекомендовані саме підприємствам роздрібною торгівлі з урахуванням особливостей їх діяльності та фінансового стану.

7. На підставі результатів теоретичних і практичних досліджень до системоутворюючих елементів механізму санаційної реструктуризації підприємств роздрібною торгівлі запропоновано відносити: структуру механізму; рушійні сили, які запускають його в дію; послідовність етапів здійснення санаційної реструктуризації; результати, що утворюються в процесі функціонування механізму; засоби ресурсного та методичного забезпечення, які поєднують методи організаційного забезпечення, методи здійснення реструктуризаційних заходів, методи планування та проектування. Перераховані елементи системи визначають порядок реалізації санаційних заходів, спрямованих на досягнення цілей і завдань санаційної реструктуризації.

8. З метою контролю за досягненням цілей санаційної реструктуризації запропоновано систему показників оцінки її ефективності, що ґрунтується на вивченні характеру змін індикаторів ефективності до і після проведення реструктуризаційних заходів, які спрямовані на зростання товарообороту, збільшення операційних доходів, економію операційних витрат, реструктуризацію розрахунків, оптимізацію структури виробничих фондів, зростання обсягів чистого грошового потоку.

9. Апробація запропонованої системи засобів та методів здійснення санаційної

реструктуризації підтвердила її дієвість у напрямках відновлення платоспроможності та збільшення доходності основної діяльності підприємств роздрібною торгівлі у короткостроковій перспективі, створення вагомого підґрунтя для подальшого зростання вартості інвестованого власного капіталу, підвищення конкурентоспроможності підприємств, збереження робочих місць та підвищення якості життя населення регіону.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових збірниках

1. Лачкова Л.І. Про санацію підприємств торгівлі // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Зб. наук. праць. – Суми: ВВП “Мрія-1” ЛТД. – 2002. – С. 69-73.

2. Лачкова Л.І. Санація як альтернатива ліквідації // Прогресивні ресурсозберігаючі технології та їх економічне обґрунтування у підприємствах харчування. Економічні проблеми торгівлі: Зб. наук. праць. – Харків: ХДУХТ. – 2003. – С. 373-377.

3. Лачкова Л.І. Криза розвитку торговельного підприємства як передумова трансформації бізнесу // Прогресивні ресурсозберігаючі технології та їх економічне обґрунтування у підприємствах харчування. Економічні проблеми торгівлі: Зб. наук. праць. – Харків: ХДУХТ. – 2004. – С. 394-397.

4. Лачкова Л.І. Оцінка ефективності реструктуризації підприємств торгівлі // Вісник міжнародного Слов'янського університету: Зб. наук. праць. – том VIII, №1-2. – Харків. – 2005. – С. 49-51.

5. Лачкова Л.І. Система раннього попередження та реагування на загрозу банкрутства підприємств торгівлі // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг: Зб. наук. праць. – Харків: ХДУХТ. – 2006. – Вип.1(3). – С. 380-386.

6. Лачкова Л.І. Організаційно-економічний механізм санаційної реструктуризації підприємств роздрібною торгівлі // Економіка: проблеми теорії і практики: Зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2006. – Вип. 221. – Том 2. – С. 430-439.

Тези доповідей

7. Лачкова Л.І. Про циклічність розвитку економічних систем // Стратегічні напрямки розвитку підприємств харчових виробництв і торгівлі: Тези доповідей міжнародної науково-методичної конференції, присвяченої 35-річчю академії. – Харків: ХДУХТ. – 2002. – С. 477-483.

8. Лачкова Л.І. Об'єктивні передумови реструктуризації підприємств торгівлі // Управлінські та технологічні аспекти розвитку підприємств харчування та торгівлі: Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 65-річчю з дня народження д.т.н., проф., чл.-кор. ВАСГНІЛ М.І. Беляєва. – Харків: ХДУХТ. – 2003. – С. 367-374.

АНОТАЦІЯ

Лачкова Л.І. Економічний механізм санаційної реструктуризації підприємств роздрібної торгівлі. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), Харківський державний університет харчування та торгівлі, Харків, 2007.

У дисертаційній роботі досліджено основні теоретичні, методичні та практичні аспекти економічного механізму санаційної реструктуризації підприємств роздрібної торгівлі. Обґрунтовано методичні підходи до управління санаційною реструктуризацією, запропоновано структурно-логічну послідовність проведення аналізу санаційної спроможності підприємств роздрібної торгівлі, інструментарій інтегральної бальної оцінки санаційної спроможності підприємств роздрібної торгівлі, визначено науково-методичні підходи до розробки концепції санаційної реструктуризації; розроблено систему засобів і методів, яка визначає порядок реалізації санаційної концепції та становить зміст економічного механізму; запропоновано систему показників оцінки ефективності санаційної реструктуризації підприємств роздрібної торгівлі.

Основні результати дослідження апробовані в діяльності підприємств роздрібної торгівлі України.

Ключові слова: криза розвитку підприємства, оцінка санаційної спроможності, економічний механізм санаційної реструктуризації.

АННОТАЦИЯ

Лачкова Л.И. Экономический механизм санационной реструктуризации предприятий розничной торговли. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности), Харьковский государственный университет питания и торговли, Харьков, 2007.

В диссертационной работе исследованы основные теоретические, методические и практические аспекты экономического механизма санационной реструктуризации предприятий розничной торговли: обобщены и уточнены теоретические положения, которые раскрывают экономическую сущность понятий “санационная реструктуризация”, “санационная способность”, “экономический механизм санационной реструктуризации”. Обоснованы методические подходы к управлению санационной реструктуризацией предприятий розничной торговли продовольственными товарами, охарактеризованы этапы управления.

Работа содержит оценку санационной способности выборочной совокупности предприятий розничной торговли продовольственными товарами. В работе представлены теоретическое обоснование и практические рекомендации по определению порядка анализа санационной способности в соответствии с целевой направленностью санационной реструктуризации, исследована целесообразность и корректность применения существующих методик оценки финансового состояния

для оценки санационной способности предприятий, доказана некорректность их использования. Обоснована необходимость применения системного подхода к оценке санационной способности предприятия розничной торговли и предложен методический инструментарий её интегральной бальной оценки. Определены научно-методические подходы к разработке концепции санационной реструктуризации. С целью обеспечения эффективности управления санационной реструктуризацией предприятий розничной торговли обоснована система способов и методов реализации санационной концепции; предложена система показателей оценки её эффективности.

Основные результаты исследования нашли применение в хозяйственно-финансовой деятельности предприятий торговли Украины.

Разработки и предложения, изложенные в диссертации, раскрывают реальный экономический механизм санационной реструктуризации предприятий розничной торговли, позволяют предприятию адекватно реагировать на угрозу кризиса, осуществлять преобразования, которые способствуют возобновлению платежеспособности, увеличению доходности в краткосрочной перспективе, создают основу для дальнейшего увеличения стоимости инвестированного собственного капитала, позволяют наиболее полно удовлетворить запросы потребителей.

Ключевые слова: кризис развития предприятия, оценка санационной способности, экономический механизм санационной реструктуризации.

ANNOTATION

L.I. Lachkova. Economic Sanitary Restriction Methods of Retail Enterprises. – Manuscript.

The thesis on receipt of the scientific degree of economic science kandidat on speciality 08.00.04 – economics and management of enterprises (on the types of economic activity), the Kharkiv State University of Food Technology and Trade, Kharkiv, 2007.

This thesis is devoted to the main theoretical, methodological and practical aspects of the economic sanitary restriction process of retail enterprises.

The main principles sanitary restriction of retail enterprises methods are summarized and specified; the author has motivated her proposals for the economic sanitary restriction management; the economic sanitary restriction abilities of retail enterprises are theoretically motivated and improved; the diagnostics of sanitary abilities of methodological ensuring are systematized; the necessity of employment of new system methods of appreciation is motivated, the methods of integral mark of sanitary ability of retail enterprises are suggested.; the abilities of the economic sanitary restriction of retail enterprises are defined; the methodological recommendations for effectiveness of sanitary restriction are suggested and taken into consideration according to the specific features of the branch; the system of primary stages of prevention and reaction for the threat of bankruptcy of retail enterprises are worked out.

Key Words: crisis of the enterprise development, the sanitary restriction, the sanitary ability value, the economic.

Підписано до друку 19.11.2007 р. Формат 60 x 84 1/16. Папір офс. Друк офс.
Обл.-вид.арк.1.0. Умов.-друк.арк. 1,1. Тираж 100 прим. Зам. №

ДОД ХДУХТ, Харків – 51, вул. Клочківська, 333